

Te Iti ibukin te COVID-19 (Vaccine)

E aera bwa N na riai n itinaki (vaccinated)?

Te boto n iango ibukin itinakim bwa ko na kamanoaki man te COVID-19 ao e na buoka naba kauarerekean butinakona nakoia am utu ma te botanaomata ke te community.

E na iai boon te iti (vaccine) aio?

Akea. E aki kaboaki te iti ibukin te COVID-19. Akea boona nakoia aomata ni kabane i aon Nutiran.

N na riai n itinaki (vaccinated)?

Te iti aio bon ngaia kamanoam teuana ma am utu man te COVID-19 ao ti kaungako bwa kona itinaki ngkana e tauraoi ibukim ke ngkana ko anganaki. E ngae n anne ao ko bon aki kairoroaki.

Antai aika riai n itinaki (vaccinated)?

Te iti e tauraoi ngkai nakoia aomata aika maeka i aon Nutiran man te roro ae 16 te ririki ni waerake.

Tiaki nanona bwa e na iai te kanganga nakoia ataei aika uarereke man te iti aio ma ngke e karaoaki te kakatai ao tuoakin te iti e bon aki karaoaki ma ataei ake a bwaka aia ririki i an 16.

Ataei ake i an 16 te ririki ni maiu e rang bobete ke e rang uarereke aia kanganga man te COVID-19 ai ngaia are a taraki moa koraki ke rooro ake a ikawai.

Ngkana I mwakuri n te matabaiawa ke te MIQ, a kona ni bane n itinaki (vaccinated) kain mwengau?

Eng. E tauraoui ngkai te iti ibukia kain mwengam aika 16 aia ririki ni waerake. Irarikin anne ao ngkana iai te mwenga ae kam aki toki n titiku naba iai, maroroakina te iti ma kain te mwenga anne n te aro are kam na kona ni bane ni mano.

E kona n omwaka ti teuana te iti (vaccine) ibukin COVID-19 ni kaitarai bibitaki aika kakaokoro n aron ae ti nori ngkai?

E tabe ngkai te Botaki ni Kuakua n te Tautaeka ni kamatebwai riboti ma i aban tinaniku i aon bibitaki aika kakaokoro n te COVID-19 are e na kona n totokoa omwakan te iti. Tabeua kambwana a tia n iangoia bwa a bae ni manga karaoui bitaki nakon te iti n te aro are e na teimatoa ni mwakuri – ti tebo aio ma taian bitaki ake a karaoaki nakon te iti ibukin te influenza.

E tan te iti (vaccine) aio?

E bon aki kona ni kabonganaki te iti ibukin te COVID-19 ni karokoa e a tia ni karauaki raoi n tuoaki ao ni kariaiakaki kabonganana ma iroun Medsafe. Medsafe bon ana rabwata Nutiran ae tabeakin ao n tararuai bwainaoraki. A karaoui kakae ao ukeuke i aon taian vaccine/bwainaoraki ni kabane n te aro are e na kona ni kabonganaki i nanao ao i aban tinaniku n akea te kanganga ke te raraoma.

Taian iti (vaccine) ibukin te COVID -19 a na rinanon naba te tutuo aio ao n anganaki te kariaia ibukin kabonganana. Ti na teimatoa ni karekei mwin taian mwakuri man taabo aika bubura i aon kabonganana te iti aio are ti na kona iai n ataia bwa e tan ao e omwaka man te tai are moan kaotinakoaki iai nakoia te botanaomata.

Tera baika a na namakinaki imwin te iti (vaccine) aio?

Aikai baika a rang namakinaki imwin itinakim ibukin te COVID-19:

- te maraki n te tabo are itinaki
- te maraki n atu
- namakinan te kua ke te nimarakiraki

A rang okioki ma n ataki aikai ma a bobete man aki maan namakinaia, n te aro are e aki tukiko n anakin te kauoua n iti, ke baika ko na riai ni karaoi n tainako ni maium. Ko na bon tuangaki naba bwa kona tataninga 20 te miniti imwin anganakim te iti n te aro are taan Kuakua a na kona n ataia bwa akea te kanganga iroum. Taan anganako te iti a bane aroia ni kataneiai ibukin baika a kona n riki imwin itinakim.

E na kanga aron te iti (vaccine) ibukin te COVID-19?

E na itinaki tabonangam ibukin te COVID-19.

Ko na kainanoa uoua te tai itinakim i nanon teniua te wiiki te maranga. Ko riai n itinaki uoua te tai (two doses) ko aonga ni bon tan raoi. Ngkana e aki kona n reke am tai n itinaki n te kauoua, manga kakaea angaraoim n te tai ae waekoa ni kakoroa itim ae uoua.

E na kona naba n reke itinakia (vaccinated) aomata ake a mena i tinanikun te kawa?

Eng. E na bon tauraoi te iti ibukia aomata ni kabane i aon Aotearoa Nutiran.

E tan itin (vaccine) te COVID-19 ibukia aine aika bikoukou ao a kammamma?

Ngkana ko bikoukou ke ko kammamma, reitaki nakon am taokita ke am midwife

A na rairaki nakon taetaen te Betebeke rongorongō aikai?

Iai tabeua baika a tia n rairaki nakon taetaen te Betebeke i aon rongorongō aika kakawaki aika tauraoi n ana website te Botaki ni Kuakua n te Tautaeka. Iai riki aika a na manga katauraōaki ao a na manga rairaki naba. Te kantaninga bwa iai riki taian raitaeka n te Betebeke aika a na karinaki naba.

E na iai kawaran taian community ibukin te iti (vaccination) nakoia kaara aika kain te Betebeke? (n aron ae tao kain te Aro)

E kantaningaki bwa e na iai te iti ae na tauraoi ibukin kawaraia kain te community n ikotaki ma kaara aika kain te Betebeke.

Buoka riki ibukin te Kamatata

Antai ae N na kona n taetae ma ngaia ibukin te kamatata?

Ibukin riki rongorongona ae bwanin, ko kona n reitaki ma te Healthline i aon 0800 358 5453. Ko kona naba n taetae ma am taokita ke neeti.

E na kanga n reke irou te rongorongo ae koaua ao n eti?

E kona n reke rongorongo aika eti taekaia ao ni koaua ikai www.covid19.govt.nz ao www.health.govt.nz/covid-vaccine ke taetae ma am taokita.

E rang kakawaki ae reke iroum te rongorongo ae eti man koaua. Taraiko man rongorongo aika kairua i aon social media ke taabo riki tabeua. Ko riai n tibwai rongorongo aika karekeaki man taabo aika kinaki.